

บทบรรณาธิการ

คลินิก ออสโตรมี ในรามาธิบดี

นิโรบล กนกสุนทรรัตน์ * วท.ม.(พยาบาลศาสตร์)

ไม่บ่อยนักที่จะพบว่ามีคลินิกที่ดำเนินงาน และให้บริการดูแลรักษาโดยพยาบาล เกิดขึ้นที่ หน่วยตรวจผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาล คลินิกออสโตรมี ในรามาธิบดีนับเป็นคลินิกแรกของหน่วยตรวจผู้ป่วย นอกศัลยกรรมที่มีลักษณะดังกล่าว คลินิกนี้เกิด ขึ้นจากเจตนาرمณ์ของพยาบาลที่แแห่งแม่บุญที่จะ ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยที่มีภาวะเทียม ไม่ เฉพาะเรื่องของการมีภาวะเท่านั้น แต่รวมถึง ปัญหาอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวของผู้ป่วย และครอบครัว ให้บริการคำปรึกษา ให้ความรู้ กับผู้ป่วยก่อนผ่าตัด และดูแลติดตามปัญหาต่อเนื่อง ตั้งแต่อยู่โรงพยาบาลจนถึงภายหลังจากออกจาก โรงพยาบาล นอกจากนี้ยังให้บริการดูแลผู้ป่วย ที่มีแผลเรื้อรังต่างๆ เช่น fistula แผลเบาหวาน แผลเลือดคั่ง แผลกดทับ เป็นต้น ทั้งที่เป็นผู้ป่วยที่ นารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกรายใหม่และที่เคย รับไว้รักษาในโรงพยาบาล ซึ่งแพทย์ส่งต่อมามาให้

สืบเนื่องจากการดูแลผู้ป่วยมะเร็งอย่างมี ระบบ ภายใต้โครงการ การดูแลผู้ป่วยมะเร็ง สมบูรณ์แบบในแผนกศัลยกรรม ในปี พ.ศ. 2538 พบข้อสังเกตว่า ปัญหาแทรกซ้อนทางศัลยกรรม เช่น แผลแยก fistula แผลเรื้อรังหายช้า และ

ปัญหาจากการมีภาวะเทียมที่ขัดขวางการดำเนินชีวิต ในผู้ป่วยมะเร็งพบได้บ่อยและรุนแรงกว่าผู้ป่วยที่ไม่ ใช้โรคมะเร็ง โครงการดูแลผู้ป่วยออสโตรมีจึงได้ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2539 โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ ปัญหาของผู้ป่วยที่เกี่ยวข้องกับการมีภาวะเทียม ดูแลและป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่จะส่งผลกระทบ ต่อการปรับตัว รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือ เกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ป่วยและครอบครัว เน้น ให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ เลือกใช้อุปกรณ์ รองรับสิ่งขับถ่ายได้เหมาะสม คุ้มค่า และประหยัด

โครงการฯ เริ่มต้นด้วยการเสนอแนวคิด ต่อแพทย์ที่เกี่ยวข้องคือ นพ.คณิต สัมปุณณานนท์ และหัวหน้างานการพยาบาลศัลยกรรม ในขณะนั้น คือ รศ. สุจินต์ วิจิตรกาญจน์ เมื่อได้รับความ เห็นพ้อง จึงได้เริ่มกระบวนการคิดให้กับเจ้าหน้าที่ พยาบาลและได้รวมกลุ่มผู้ที่มีความสนใจร่วมดำเนิน โครงการ 11 คน ประกอบด้วย หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการจากหอผู้ป่วยต่างๆ โดยมี รศ. สุจินต์ วิจิตรกาญจน์ เป็นที่ปรึกษา และมี ผู้เขียนซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาลเป็นประธานดำเนินงาน ให้บริการผู้ป่วยในโดยใช้เวลาหลังเลิกงาน และ ผลัดเปลี่ยนกันใช้เวรหยุดให้บริการผู้ป่วย noktuk

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์รพ.รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

นิรนดร กนกธุนกรรัตน์

วันอังคารที่หน่วยตรวจผู้ป่วยนอกศัลยกรรม ใน ระยะแรกโครงการยังไม่เป็นที่รู้จักของแพทย์ท่าน อื่นๆ และไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มพยาบาล ร่วมกับ ขณะนั้นมีปัญหาขาดแคลนพยาบาล กลุ่มพยาบาล ผู้ดำเนินงานจึงลดจำนวนลงเรื่อยๆ จนเหลือเพียง 2 คน ซึ่งยังคงมุ่งมั่นใช้เวลาหลังเลิกงานและวัน หยุดให้บริการผู้ป่วยนอกอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ห้องผู้ป่วยศัลยกรรมหญิงเป็นสถานที่บริการในแผนกผู้ป่วย นอกที่แพทย์ส่งปรึกษา เนื่องจากต้องดูแลการฝึก การปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลที่หอผู้ป่วยแห่งนี้ ทุกวัน ซึ่งได้ใช้โอกาสนี้เพิ่มประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยแก่นักศึกษาพร้อมกันไปด้วย

ภายหลังจากที่ผู้เขียนได้เข้ารับการฝึก อบรมระยะสั้นช่วงปิดภาคการศึกษา ในปี พ.ศ. 2540 หลักสูตร Wound Ostomy Continence Nursing (WOCN) ที่ MD Anderson Cancer Center มหาวิทยาลัย Texas ด้วยทุนอุดหนุน รายได้ของคณะฯ โดยความสนับสนุนของหัวหน้า งานการพยาบาลศัลยศาสตร์ และหัวหน้าภาควิชา พยาบาลศาสตร์ ได้มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง สร้างสม ประสบการณ์ให้บริการผู้ป่วยโดยเฉพาะผู้ป่วยที่มี ปัญหาทรัพย์สัมภានอย่างแข็งขัน ผลงานเป็นที่ยอมรับ ของแพทย์หลายๆ ท่าน มีแพทย์ส่งผู้ป่วยให้ดูแล

มากขึ้น หัวหน้าภาควิชาศัลยศาสตร์ (รศ.นพ.เอกชัย กาญจนพิทักษ์) เป็นผู้หนึ่งที่ส่งผู้ป่วยมาให้ดูแล แสดงข้อคิดเห็นว่าพยาบาลมีบทบาทสำคัญช่วยเหลือ ผู้ป่วยได้มาก ภายหลังจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ท่านได้สนับสนุนให้เปิดเป็นคลินิกผู้ป่วย นอกให้บริการกับผู้ป่วยกลุ่มนี้ ใช้ชื่อว่า ออสโตร์ คลินิก ให้บริการทุกวันจันทร์ เวลา 10.00-12.00 น. หรือจนกว่าจะดูแลผู้ป่วยแล้วเสร็จ คลินิกเปิด บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2543 มีผู้ป่วยมารับบริการที่คลินิกวันละ 1-4 ราย และยังมีผู้ป่วยนอกมารับบริการที่หอผู้ป่วย ศัลยกรรมหญิงในวันอื่นๆ เช่นเคย สัปดาห์ละ 4-7 ราย

ในปัจจุบัน กลุ่มดำเนินงานมีจำนวนเพิ่ม ขึ้นเป็น 4 คน ซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตร WOCN แล้ว ให้บริการผู้ป่วยที่มีบาดแผลและที่มีภาวะเทียน ทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก โดยยังคงเป็นการอาสา สมัครให้บริการโดยใช้เวลาส่วนตัว ในอนาคตถ้ามี กำลังคนเพียงพอ คาดว่าจะขยายวันเปิดบริการ เพิ่มขึ้น เพื่อให้การบริหารและการบริการคลินิกมี ความเป็นระบบระเบียบ สามารถใช้เป็นแหล่งฝึก นักศึกษา บุคลากร และเป็นแหล่งการศึกษาวิจัย อย่างจริงจังได้ต่อไป